

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยเจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งในด้านวิชาการ เทคโนโลยี ทำให้มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกมากมาย คนไทยจึงมีความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายมากขึ้น การพัฒนาไปอย่างรวดเร็วดังกล่าวล้วนมาจากประดิษฐกรรมการคิดค้นของมนุษย์ ที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วต่อสภาพเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ยิ่งสังคมวิทยาการ เทคโนโลยีเจริญก้าวหน้ารวดเร็วเท่าไร ปัญหาที่เกิดขึ้นมาก็ยิ่งมากขึ้นเท่านั้น โดยเฉพาะในเรื่องความสามารถในการคิด เพราะการที่เราใช้ชีวิตที่สะดวกสบายมากขึ้น ทำให้เราใช้ความคิดน้อยลง และหวังพึ่งแต่เทคโนโลยีไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ เครื่องคิดเลข โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น นอกจากนี้ระบบการศึกษาของไทยยังสอนให้เด็กท่องจำมากกว่าคิด ด้วยเหตุนี้ความสามารถในการคิดจึงกลายเป็นคุณสมบัติที่พึงปรารถนาและเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน (ทิสนา แคมมณี, 2535)

การคิดเป็นกลไกสำคัญของสังคมในการพัฒนามนุษย์ให้เกิดการเรียนรู้ เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างสมดุล และยังช่วยพัฒนาความสามารถในตนเองของมนุษย์ให้มีคุณภาพและสามารถนำมาใช้ได้เต็มศักยภาพ ดังนั้น การศึกษาจึงควรมีความสอดคล้องกับความเป็นไปได้ในสังคมปัจจุบัน การศึกษาต้องสร้างคนให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น (อมรวิรัช นาคทรพร, 2540) การมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดนั้น จะทำให้เกิดการพัฒนาทางการศึกษา เพราะการเรียนโดยไม่ได้อิงคิด จะไม่เกิดประโยชน์ใดๆ และการคิดโดยไม่มีความรู้เป็นพื้นฐาน จะเกิดอันตรายมากกว่าประโยชน์ (จรัส สุวรรณเวลา, 2532)

นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525-2529 มีนโยบายที่จะพัฒนาคุณภาพของประชากรให้เป็นคน “คิดเป็น” ซึ่งมีผลให้การจัดการศึกษาของประเทศไทยมุ่งที่จะส่งเสริมให้คน “คิดเป็น” ดังจะเห็นได้จากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ข้อ 2 ที่ระบุว่า “เพื่อให้รู้จักวิธีการเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีนิสัยใฝ่หาความรู้และทักษะอยู่เสมอ รักการทำงานเป็นหมู่คณะ มีความขยันหมั่นเพียร อดทน รู้จักประหยัด” ตลอดจน การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรฉบับ

ปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ทั้งหลักสูตรระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ของกรมวิชาการก็ยังได้เน้นถึงกระบวนการในการพัฒนาทักษะการคิด อันได้แก่ กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการฝึกทักษะการปฏิบัติ กระบวนการฝึกความคิดสร้างสรรค์ และกระบวนการพัฒนาค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรม มากกว่าการศึกษาจากเนื้อหา หรือทฤษฎีแต่เพียงอย่างเดียว ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ที่ได้นั้นให้คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา และแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549 ได้มุ่งมั่นที่จะพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อให้เป็นกลไกในการพัฒนาอย่างเหมาะสม ทั้งด้าน จิตใจ สังคม สติปัญญา สุขภาพ พลานามัย และการประกอบอาชีพ มียุทธศาสตร์ในการพัฒนาที่จะปฏิรูปการเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้ มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

ดังนั้น “การคิด” จึงจัดเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งสำหรับในระบบการศึกษา ต้องอาศัยความสามารถในการคิดเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยสร้างและพัฒนา องค์ประกอบของการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในตัวได้อย่างสมบูรณ์

กระบวนการคิดจะเกิดขึ้นจากการรับรู้ของบุคคล จากการรับเนื้อหาของข่าวสารข้อมูลจากผู้ส่งสาร หรือสื่อต่างๆ ทั้งการสื่อสารที่เป็นภาษาและเสียงหรือ วจนภาษา และการสื่อสารที่ใช้ท่าทางกิริยาหรือ อวัจนภาษาเมื่อผู้รับสารรับข้อมูลข่าวสารมาแล้วก็จะเกิดการสื่อสารภายในของบุคคลนั้น (อรุณีประภา หอมเสริมฐี, 2535) การสื่อสารส่วนบุคคล (Intrapersonal) มีความสำคัญมากต่อการติดต่อสื่อสาร เป็นจุดเริ่มแรกของการติดต่อกับผู้อื่น ทั้งนี้ในการที่ว่าจะติดต่อกับผู้อื่นนั้น เราจำเป็นต้องเรียนรู้กับตัวเองเสียก่อน และเมื่อไรก็ตามที่เรามีการสื่อสารกับผู้อื่น เราก็จะต้องสื่อสารกับตัวเองไปในขณะเดียวกันด้วย เช่น ในการสื่อสารระหว่างเด็กกับครอบครัว หรือครู-อาจารย์ที่โรงเรียนผู้ส่งสารจะต้องมีความคิดเกิดขึ้นในตัวเองก่อน แล้วจึงถ่ายทอดออกมาผ่านทาง การสนทนา การเขียน หรือกิริยาท่าทางการปฏิบัติต่อกุ่สนทนา เช่นเดียวกับผู้รับสาร เมื่อมีการรับข้อมูลข่าวสารจากกลุ่มสนทนา ก็จะคิดถึงสารที่ได้รับ ทำให้กระบวนการสื่อสารส่วนบุคคลเกิดขึ้นกับตัวผู้รับสาร ดังนั้น ในกระบวนการสื่อสารในงานวิจัยชิ้นนี้จึงได้มุ่งศึกษาที่การสื่อสารระหว่างเด็ก พ่อแม่ผู้ปกครอง และครู-อาจารย์ ทั้งในฐานะผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยจะศึกษาว่าครอบครัว และโรงเรียนมีการสื่อสารกับตัวเด็กอย่างไรและส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถเชิงความคิดของเด็กอย่างไร ตลอดจนสื่อสารมวลชน(Mass communication)มีบทบาทต่อการพัฒนาความสามารถเชิงความคิดของเด็กอย่างไร และผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาดังกล่าวจะเห็นผลชัดเจนที่สุดในเด็กที่อยู่ในช่วงอายุ 9-12 ปี เนื่องจากเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาสูงสุด

การศึกษาถึงบทบาทของครอบครัว โรงเรียน และสื่อมวลชนที่มีต่อตัวเด็กจะช่วยให้ทราบว่ามีปัจจัยดังกล่าวมีอิทธิพลต่อความสามารถในการสื่อสารเชิงความคิดของเด็กมากน้อยเพียงใด การส่งเสริมพัฒนาการทางความคิดของเด็กจะช่วยให้เด็กสามารถพัฒนากระบวนการคิดได้ เมื่อพิจารณาจากสังคมปัจจุบันเด็กๆ มีปัญหาทางด้านการพัฒนาความฉลาดทางสติปัญญา (Intelligence Quotient) เนื่องจากขาดการเรียนรู้ที่ดี และผู้ปกครอง ครู-อาจารย์ ไม่มีการส่งเสริมการอ่านให้เด็กเท่าที่ควรส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการทางปัญญาที่ล่าช้า ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถเชิงความคิดของเด็ก สาเหตุส่วนใหญ่จะเป็นในเรื่องของการขาดการฝึกฝนทักษะกระบวนการคิดและถ่ายทอดออกมาได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเพื่อแก้ปัญหาในด้านต่างๆ ได้อย่างชาญฉลาด จึงทำให้เกิดปัญหา เช่น การที่เด็กเงียบไม่แสดงความคิดเห็นใดๆ ในขณะที่อาจารย์สอนเพียงแต่ฟังอาจารย์บรรยายและรอจดคำตอบอย่างเดียวโดยไม่ฝึกคิดแสดงความคิดเห็นหรือโต้แย้งแสดงเหตุผลของตน การตอบคำถามล่าช้าเพราะคิดคำตอบไม่ออก ไม่รู้จักวิธีระดมความคิด (Brainstorm) หรือขาดทักษะในการเรียบเรียงคำพูด ทำให้พูดจาวกวน สับสน ไม่ตรงประเด็น ไม่เป็นเหตุเป็นผล เป็นต้น จากงานวิจัยเรื่องการสื่อสารเชิงวิจนะในการพูดต่อหน้าชุมชนของเด็กไทย อายุ 6 - 12 ปี ของปณิธา วงสาสุลักษณ์ (2547) พบว่า เด็กมีปัญหาในด้านลำดับความคิดในการนำเสนอเนื้อหาในการพูดต่อหน้าชุมชน ซึ่งผลจากการสัมภาษณ์คณะผู้เชี่ยวชาญในเด็กพบว่า สาเหตุของการลำดับความคิดที่ไม่ต่อเนื่องหรือไม่ถูกต้องของเด็กเกิดจากระดับความสามารถทางสติปัญญา และความสามารถเชิงความคิดของเด็ก ทำให้เด็กเรียนรู้ที่จะเรียบเรียงเนื้อหาต่างๆ แตกต่างกันไปและไม่มีความเข้าใจในเนื้อหาที่พูดมากเพียงพอ

นอกจากนี้ปัญหาเรื่องเด็กเป็นปัญหาที่บิดา มารดา ตลอดจนครูต้องเผชิญอยู่ตลอดเวลา บางรายก็แก้ไขได้สำเร็จ บางรายก็แก้ไขไม่สำเร็จ ในสมัยก่อนมีผู้เชื่อกันว่า เด็กคือผู้ใหญ่ตัวเล็กๆ (children as miniature adults) ดังนั้น เด็กจึงได้รับการเลี้ยงดูอบรมแบบผู้ใหญ่ แต่ปัจจุบัน ความคิดนั้นได้เปลี่ยนไป โดยเชื่อกันว่าในระหว่างการเจริญเติบโตนั้น เด็กจะต้องได้รับการเลี้ยงดูอย่างดีเป็นพิเศษ ได้รับการแนะนำทั้งในด้านสติปัญญา สังคม และอารมณ์ เรามักจะพบเสมอว่า ผู้ใหญ่หรือวัยรุ่นที่ดีที่มีพฤติกรรมผิดปกติ ถ้ามองย้อนหลังกลับไปจะพบว่า ในวัยเด็กพวกเขาเหล่านั้นไม่ได้รับการเลี้ยงดูมาอย่างดี รวมถึง ไม่ได้รับการฝึกฝนให้มีทัศนคติ และพฤติกรรมที่ต้องการ จากการศึกษาชีวิตประวัติจำนวนมากของผู้ที่มีความบกพร่องทางสมอง หรือผู้ที่ประกอบอาชญากรรม มักจะพบว่า พ่อแม่ไม่ได้เอาใจใส่เด็กอย่างเพียงพอและไม่เข้าใจถึงวิธีการเลี้ยงดู ซึ่งเป็นเหตุให้เด็กเกิดความคับข้องใจ (Frustration) และเกิดอารมณ์ขัดแย้ง (conflicts) อยู่ตลอดเวลา เมื่อเด็กเข้าโรงเรียนก็มักจะประสบความล้มเหลวทางการเรียน เข้ากับเพื่อนฝูงไม่ได้ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นผลให้เด็กปรับตัวไม่ได้เมื่อเติบโตขึ้น (สุชา จันทน์อม , 2543) การพัฒนาความสามารถเชิงความคิดของเด็กในช่วงอายุ 9-12 ปี จึงนำไปสู่การพัฒนาความคิด ที่ทำให้เด็กมีพัฒนาการทางกระบวนการคิดที่

รูดหน้าและมีการแสดงออกทางความคิดผ่านทาง การสื่อสาร โดยการใช้คำพูดได้ตอบอย่างจะฉานชัดเจน มีหลักการ สมเหตุสมผล และสื่อสารได้ตรงประเด็น

จากปัญหาที่ปรากฏนี้ ผู้วิจัยซึ่งอยู่ในสาขาวิชาวิทยา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความสามารถเชิงความคิดของเด็กไทยอายุ 9-12 ปี ที่มาจากประเภทของโรงเรียนที่แตกต่างกัน คือ โรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนในเขตเทศบาล ว่ามีระดับความสามารถเชิงความคิด และมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาระดับทักษะด้านต่างๆที่เอื้อต่อความสามารถเชิงความคิดของเด็กว่าเป็นอย่างไร รวมถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความสามารถเชิงความคิดของเด็กไทยอายุ 9- 12 ปี ที่มาจากประเภทของโรงเรียนที่แตกต่างกัน คือ โรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนในเขตเทศบาล ว่าจะมีพัฒนาการความสามารถทางด้านทักษะการคิดแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษาระดับความสามารถเชิงความคิดของเด็กไทย และระดับทักษะด้านต่างๆที่เอื้อต่อความสามารถเชิงความคิดของเด็ก ทั้งทักษะด้านความสามารถในการสังเกต ความสามารถในการจดจำ โดยการสังเกต ความสามารถทางด้านทักษะเชิงคณิตศาสตร์ ความสามารถทางความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการสื่อสาร และความสามารถในการตีความจากภาพ เนื่องจากการสังเกต มีความสำคัญต่อการอ่าน การจดจำ การเรียนรู้ การเข้าใจ และการเชื่อมโยงความคิด แต่การสังเกตมักถูกละเลยในการเรียนการสอนของสถาบันต่างๆ ทำให้ข้อมูลต่างๆไม่ได้รับการบันทึกในความจำของผู้เรียนเท่าที่ควร ผู้เรียนจึงไม่สามารถเรียนรู้และจดจำเรื่องราวต่างๆได้ดี จากการศึกษาวิจัยของ กอยส์ (Goins, 1958) พบว่าบุคคลที่อ่านได้ดีนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถ 2 ประการคือ

1. ความสามารถที่จะมองเห็นส่วนที่เหมือนและส่วนที่ต่างกัน
2. ความสามารถที่จะมองเห็นภาพที่ถูกซ่อนอยู่ในภาพอื่นๆ ที่ไม่เป็นระเบียบ

จากผลการวิจัยของ กอยส์ ข้างต้น แสดงให้เห็นว่าผู้ที่อ่านหนังสือได้ดีจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสังเกต และการรับรู้ด้วยสายตาที่ดีด้วย เช่นเดียวกับงานวิจัยของ อสิดา ทวีวัฒน์สิน (2541) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ การตระหนักรู้ การจดจำ และทัศนคติของผู้ขับขี่ยรถยนต์ในกรุงเทพมหานครที่มีต่อสื่อโฆษณาทางป้ายรถสามล้อเครื่อง” พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความตระหนักรู้ในสื่อโฆษณาทางป้ายรถสามล้อเครื่อง และสามารถจกจำรายละเอียดได้ดี โดยจะจำยี่ห้อได้มากที่สุด รองลงมาเป็นภาพโฆษณา และข้อความโฆษณาตามลำดับ ในการฝึกความสามารถทางด้านทักษะเชิงคณิตศาสตร์นั้น ความสามารถทางการเข้าใจตัวเลขที่เป็นพื้นฐานก็เป็นการฝึก

สมองให้มีการพัฒนากระบวนการคิดอีกวิธีหนึ่ง ตามที่ทฤษฎีพหุปัญญาของ การ์ดเนอร์ (Gardner, 1983) ได้กล่าวถึงสติปัญญาด้านการใช้เหตุผลเชิงตรรกะและคณิตศาสตร์ ไว้ว่าผู้ที่ป็นอัจฉริยะด้านการใช้เหตุผลเชิงตรรกะนั้น จะสามารถจัดเก็บตัวแปรหลายๆ ตัวแปรและสร้างสมมติฐานจำนวนมาก เพื่อประเมินและยอมรับหรือปฏิเสธสมมติฐานแต่ละข้อได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้การแก้ปัญหาที่ซับซ้อนยังสามารถเกิดขึ้นโดยไม่ต้องอาศัยภาษาพูด กล่าวคือ บุคคลแก้ปัญหาได้โดยยังไม่ทันได้พูดออกมา ในผู้ที่มีสติปัญญาด้านนี้สูง การแก้ปัญหาเช่นนี้เป็นสิ่งที่ชัดเจน เกิดอย่างเป็นระบบและแน่นอนด้วย

ยิ่งไปกว่านั้น ความสามารถทางความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการสื่อสารยังมีความสำคัญในการแสดงความคิดและความรู้สึก เนื่องจากความสามารถเชิงภาษาเป็นทักษะที่สำคัญต่อการรู้จักคิด การจัดระเบียบความคิด การเชื่อมโยงความคิด และการรู้จักสื่อสารความรู้ความเข้าใจให้ผู้อื่นทราบ รวมถึงการสื่อสารกับตนเองด้วย นอกจากนี้การพัฒนาทักษะนี้ควบคู่ไปกับความคิดสร้างสรรค์ ยังจะช่วยกระตุ้นให้มีการพัฒนาความคิดตลอดเวลา ในแนวทางที่หลากหลายและกว้างขวาง โดยจะเห็นได้จากงานวิจัยของเพ็ญศิริ ศิริบุบผะ (2535) ที่ได้สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดสงขลา โดยแบบทดสอบที่สร้างขึ้นจะใช้วัดความสามารถ 7 ด้าน คือ ความคล่องในการใช้คำ การคาดคะเนผลที่จะเกิดขึ้นจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ การต่อเติมคำพูด การต่อเติมเรื่องราว การตั้งชื่อเรื่องจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ การหาวิธีการแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ และการแต่งประโยคจากอักษรที่กำหนดให้ โดยแบ่งการให้คะแนนเป็น 3 องค์ประกอบ คือ คะแนนการคิดคล่อง คะแนนการคิดยืดหยุ่น และคะแนนการคิดริเริ่ม ผลปรากฏว่าความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดสงขลา มีความสัมพันธ์กับการคิดคล่องมากที่สุด รองลงมาคือ การคิดยืดหยุ่น การคิดริเริ่ม ตามลำดับ

ในเรื่องของการฝึกความสามารถในการตีความจากภาพ เป็นการฝึกที่เอื้อต่อความสามารถในการเชื่อมโยงความคิด และการสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจ ตามที่ทฤษฎีโครงสร้างทางเชาวน์ปัญญา ของ กิลฟอร์ด (Guilford) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของ รูปภาพ เสียง สัญลักษณ์ ภาษา และพฤติกรรม ไว้ในมิติของเนื้อหา (Content) ซึ่งจะเชื่อมโยงกับวิธีการคิด (Operation) และผลของการคิด (Product) ไว้ว่า เนื้อหา คือ เนื้อหาข้อมูล หรือสิ่งเร้า ที่สมองจะรับสิ่งเหล่านี้เข้าไปคิด แบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ คือ

1. เนื้อหาประเภทรูปภาพ (Figural Content) หมายถึง ข้อมูลประเภทรูปธรรมที่สัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัส ซึ่งบุคคลสามารถรับรู้ และทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดได้ เช่น ขนาด รูปร่าง

2. เนื้อหาประเภทเสียง (Auditory) เป็นสิ่งที่อยู่ในรูปเสียงที่มีความหมาย
3. เนื้อหาประเภทสัญลักษณ์ (Symbolic Content) หมายถึง เป็นสิ่งเร้า หรือข้อมูลที่อยู่ในรูปของภาพหรือรูปของเครื่องหมาย เช่น ตัวอักษร ตัวเลข โน้ตดนตรี และรหัสต่างๆ
4. เนื้อหาประเภทภาษา (Semantic Content) หมายถึง ข้อมูลที่อยู่ในรูปของถ้อยคำที่มีความหมายต่างๆ กัน เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความคิดทางภาษา และสามารถใช้ติดต่อสื่อสารได้ เช่น คำว่า พ่อ แม่ พี่ น้อง
5. เนื้อหาประเภทพฤติกรรม (Behavioral Content) เป็นข้อมูลที่แสดงอาการกิริยาและการกระทำที่สามารถสังเกตเห็น รวมทั้งทัศนคติ การรับรู้ การคิด เช่น การยิ้ม หรือการแสดงความคิดเห็น

กล่าวโดยสรุป เมื่อบุคคลรับข้อมูลประเภทเนื้อหาข้อมูล หรือสิ่งเร้าเข้ามาในสมอง ไม่ว่าจะเป็นรูปภาพ เสียง สัญลักษณ์ ภาษา หรือพฤติกรรม สมองก็จะเกิดกระบวนการรับรู้ และตีความหมายของสารที่ได้รับผ่านทางมิติการคิด และผลของการคิด และหลังจากที่มีการศึกษาระดับความสามารถเชิงความคิด และระดับทักษะด้านต่างๆที่เอื้อต่อความสามารถเชิงความคิดตามที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ผู้วิจัยก็จะนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมกับปัจจัยในการเลี้ยงดู อบรมทางด้านครอบครัว โรงเรียน และสื่อมวลชน เพื่อให้เห็นถึงปัญหา และแนวทางแก้ไข เพื่อให้ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู-อาจารย์ ตลอดจนผู้ที่สนใจนำแนวทางที่ได้จากการศึกษามาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาความสามารถเชิงความคิดของเด็กต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสามารถเชิงความคิดของเด็กไทยอายุ 9-12 ปี ที่มาจากประเภทของโรงเรียนที่แตกต่างกัน คือ โรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนในเขตเทศบาล
2. เพื่อศึกษาระดับทักษะด้านต่างๆที่เอื้อต่อความสามารถเชิงความคิดของเด็กไทยอายุ 9-12 ปี ที่มาจากประเภทของโรงเรียนที่แตกต่างกัน คือ โรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนในเขตเทศบาล
3. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความสามารถเชิงความคิดของเด็กไทยอายุ 9- 12 ปี

ปัญหาวิจัย

1. ระดับความสามารถเชิงความคิดของเด็กไทยอายุ 9-12 ปี ที่มาจากประเภทของโรงเรียนที่แตกต่างกัน คือ โรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนในเขตเทศบาล มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

2. ระดับทักษะด้านต่างๆที่เอื้อต่อความสามารถเชิงความคิดของเด็กไทยอายุ 9-12ปีที่มา จากประเภทของโรงเรียนที่แตกต่างกัน คือ โรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนในเขต เทศบาล มีอะไรบ้าง

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความสามารถเชิงความคิดของเด็กไทยอายุ 9- 12 ปี มี อะไรบ้าง และเกี่ยวข้องกันอย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความสามารถเชิงความคิดของเด็กไทยอายุ 9-12ปี” มุ่งศึกษาเฉพาะเด็กในวัย 9 – 12 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีกลุ่มตัวอย่างจาก 3 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนรัฐบาลคือ โรงเรียนวัด พลับพลาชัย โรงเรียนเอกชนคือ โรงเรียนทองพูน(pre-international) และโรงเรียนในเขตเทศบาล คือ โรงเรียนวัดมะพร้าวเตี้ย จำนวนโรงเรียนละ 30 คน รวมทั้งสิ้น 3 โรงเรียน เป็นจำนวน 90 คน ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้จะถูกเก็บข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative methodology) และจะนำมา ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการอ่านผลจากความถี่และร้อยละด้วยวิธีทางสถิติ จาก โปรแกรมSPSS โดยศึกษาเก็บข้อมูลในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2549 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 โดยกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมในงานวิจัยชิ้นนี้จะต้องทำแบบทดสอบเพื่อประเมินความสามารถในการ สื่อสารทางความคิด จากนั้นจึงนำเด็กมาอบรมกิจกรรมแล้วจึงนำเด็กมาเข้ารับการสัมภาษณ์ ประกอบกับการสัมภาษณ์อาจารย์ที่สอนเด็กในกลุ่มตัวอย่าง เพื่อประเมินความก้าวหน้าและ พัฒนาการในความสามารถเชิงความคิดของเด็ก

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ปัจจัย หมายถึง บทบาทของครอบครัว โรงเรียน และสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อความ สามารถในการสื่อสารเชิงความคิดของเด็ก

ความสามารถเชิงความคิด หมายถึง ความสามารถพื้นฐานทางความคิด โดยเฉพาะ ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดแปลกใหม่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงทักษะในด้านต่างๆที่จำเป็นต่อการ พัฒนาการกระบวนการคิดของเด็ก ได้แก่ ความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์ ความสามารถในการ คิดเชิงวิพากษ์ ความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ ความสามารถในการคิดเชิงสังเคราะห์ ความสามารถในการคิดเชิงเปรียบเทียบ และความสามารถในการคิดเชิงคู่ขนาน

เด็กไทยอายุ 9 – 12 ปี หมายถึง เด็กที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา ตั้งแต่ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6

แบบประเมินระดับความสามารถในการสื่อสารเชิงความคิด หมายถึง แบบทดสอบที่ ออกแบบเพื่อประเมินลักษณะความสามารถเชิงความคิดของเด็กและสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพ ความสามารถทางด้านกระบวนการคิดในแต่ละมิติที่หลากหลาย

แบบประเมินทักษะความสามารถในการสื่อสารเชิงความคิด หมายถึง แบบทดสอบที่ ออกแบบเพื่อประเมินทักษะความสามารถในการสื่อสารเชิงความคิดของเด็ก ในทักษะในด้านต่างๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนากระบวนการคิดของเด็ก ได้แก่ ความสามารถในการสังเกต ความสามารถในการจดจำโดยการสังเกต ความสามารถทางด้านทักษะเชิงคณิตศาสตร์ ความสามารถทางความคิด สร้างสรรค์และความสามารถในการสื่อสาร และความสามารถในการตีความจากภาพ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับครูอาจารย์ และผู้ปกครองของเด็กไทยอายุ 9 -12 ปี ที่จะเข้าใจ บทบาทของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความสามารถเชิงความคิดของเด็กได้อย่างถูกต้อง
2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กในการพัฒนาหลักสูตร และจัด กิจกรรมการสื่อสารในโรงเรียนและในครอบครัวที่จะช่วยเสริมสร้างความสามารถเชิงความคิด รวมถึงทักษะด้านต่างๆที่เอื้อต่อการพัฒนาความคิดของเด็กวัยนี้ได้อย่างเหมาะสม
3. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานของการศึกษาวิจัยด้านการพัฒนาศักยภาพและความสามารถ เชิงความคิดของเด็กในระดับมัธยม อุดมศึกษา และวัยทำงานต่อไป